

การถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริของวิสาหกิจชุมชน
ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
Knowledge Transfer Shibori-style tie-dye products by the community enterprise
in Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province.

พิมพ์จุฑา พิกุลทอง^{1*} กิ่งกาญจน์ พิจักขณา² อุทัยวรรณ ประสงค์เงิน⁴ ทินวงศ์ รักอิสสระกุล³
และ วีระภัทร์ กระหม่อมทอง⁴

Pimchutha Pigunthong^{1*} Kingkarn Pijukkana² Uthaiwan Prasongngoen⁴
Tinnawong Rakisarakul³ and Werapat Kramomtong⁴

Received 29 พฤศจิกายน 2566 Revised 15 สิงหาคม 2567 Accepted 9 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการจากฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ 2) ถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มสตรีบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ผลการสำรวจความต้องการจากชุมชนเป้าหมายด้วยการสัมภาษณ์ พบว่าวิสาหกิจชุมชนบางเสาธง มีผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นผ้ามัดย้อมที่มีอัตลักษณ์และสามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกของชุมชนได้ ผู้วิจัยจึงได้ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กลุ่มเป้าหมายในการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ 3 ลาย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ 4 ชนิด ได้แก่ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องประดับตามสมัยนิยม และผ้าตกแต่งบ้าน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบพบว่าความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ด้านประเภทผลิตภัณฑ์ เทคนิคการมัดลาย ความสวยงามของลวดลายมัดย้อม และความทนทานในการใช้งานอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ 4 ชนิด และหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้ในระดับมากที่สุดทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติสไตล์ชิโบรินำไปสู่การเพิ่มมูลค่าและสร้างสรรค์รูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนได้

คำสำคัญ: ย้อมคราม, ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม, ภูมิปัญญาชุมชน, ชิโบริ

¹ อาจารย์ ดร., คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

¹ Lecturer Dr., Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

² Assistant Professor Dr., Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

³ Assistant Professor, Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

⁴ อาจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

⁴ Lecturer, Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

* ผู้ประสานงานนิพนธ์ e-mail: darunrat.p@rmutp.ac.th

Abstract

This research based on the resources available in the community aimed to: 1) design tie-dye patterns and develop Shibori-style tie-dye products, and 2) transfer knowledge about Shibori-style tie-dye products. The sample group used in the study consisted of 50 members from community enterprise entrepreneurs and women's groups in Bang Sao Thong, Samut Prakan Province. The tools used were questionnaires, and the data were analyzed using statistical methods such as mean, standard deviation, percentage, and content analysis from the results of participatory training workshops with the sample group. The survey of the target community's needs, conducted through interviews, found that the Bang Sao Thong community enterprises had OTOP (One Tambon One Product) tie-dye products with unique characteristics that could be developed into products for sale as community souvenirs. The researcher then conducted workshops to train the target group to design three Shibori-style tie-dye patterns and develop four types of products, including clothing, bags, fashion accessories, and home décor fabrics. Interviews with design experts revealed that the suitability of the products in terms of product type, tie-dye techniques, the beauty of the patterns, and durability in use were rated at the highest level. Additionally, the trainees were highly satisfied with the tie-dye products.

Keywords: Indigo dye, Tie-dye products, community wisdom, Shibori

1. บทนำ

สีครามเป็นสีย้อมธรรมชาติที่มีคุณสมบัติโดดเด่นกว่าสีธรรมชาติอื่น ๆ จึงได้ชื่อว่าเป็นสีคราม เพราะติดเนื้อผ้าทนนานพอ ๆ กับอายุของผ้าและไม่มีปัญหาการตก สีครามเป็นสีย้อมผ้าจากเส้นใยธรรมชาติได้ดี การมัดย้อมนั้นจะมีรูปแบบและเทคนิคความสวยงามที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุดิบในการทำผ้ามัดย้อม (ศศธร ศรีทองกุล และสาวตรี อัครมาส, 2556) ปัจจุบันผ้าย้อมครามเป็นที่สนใจและต้องการมาก ผลมาจากคุณภาพของวัตถุดิบและความรู้ความชำนาญของผู้ผลิต เทคนิคการย้อมสี (ศรีธัญญา ตรีจันทปกรณ, 2563) และการมัดย้อม คือการออกแบบลายบนผืนผ้าโดยใช้เทคนิคการผูก มัด พับ จับ หนีบ เย็บ และเนา เป็นเทคนิคผสมผสานเพื่อกันไม่ให้สีย้อมแทรกซึมผ่านเข้าไป แล้วนำผ้านั้นไปย้อมในน้ำสีย้อมผ้า สุดท้ายแกะปม ที่ผูก มัด พับ จับ หนีบ เย็บ และเนา ซึ่งจะปรากฏเป็นลวดลายอย่างสวยงาม เทคนิคเย็บเนาเป็นเทคนิคการสร้างลวดลายที่ทำให้ได้ลวดลายสม่ำเสมอทั้งที่ ชัดเจน ละเอียดย และได้ลวดลายสวยงาม แม้ว่าต้องใช้เวลานาน แต่ได้ผลิตภัณฑ์มัดย้อมที่มีคุณค่า ลวดลายที่เป็นลายเอกลักษณ์ ลวดลายต่าง ๆ เกิดจากแรงบันดาลใจ การศึกษาขั้นตอนการมัดจึงได้นำมาประยุกต์เข้ากับลายผ้าและสีสันทองงาม (อัจฉรี จันทมูล, 2561) ลวดลายที่เรียกว่าชิโบริ (Shibori) คือ เทคนิคการสร้างลวดลายลงบนผ้าโดยการกันสีไม่ให้ซึมลงไปในลายผ้า โดยใช้วัสดุต่าง เช่น ยางรัด เหยี่ยว เชือกฟาง ไม้หนีบ ด้าย หรือถุงพลาสติก มาเป็นวัสดุช่วยในการกันสี ร่วมกับการม้วน พับ จับ จีบ ขยำ หรือ

การเย็บผ้า แล้วนำไปย้อมหรือแต้มสี ทำให้เกิดวงหรือรูปเหลี่ยมเล็กๆ ตามสีพื้น (ชนกนาถ มะยุไช้, 2555) ปัจจุบันผ้ามัดย้อมมีสีที่หลากหลายตามวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นนั้น เช่น ครามจากต้นคราม สีชมพูจากแก่นฝาง สีเขียวจากใบหูกวาง สีเหลืองจากแก่นขนุน เป็นต้น (อ้อยใจ เลิศล้ำ และคณะ, 2566) การให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพต่อไป การย้อมครามสไตร์ชิโบริของญี่ปุ่นเป็นเทคนิคการมัดย้อมโบราณที่อนุรักษ์เอาไว้ การมัดย้อมธรรมดากับการมัดย้อมสไตร์ชิโบริจึงต่างกัน มีความละเอียดในวิธีการทำจะได้ลวดลายที่ละเอียดกว่า (ศรดา กันทะวงศ์, 2564) ซึ่งในปัจจุบันสินค้าและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมากขึ้นเนื่องจากมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลดีต่อตลาดผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจึงมักถูกนำไปใช้ผลิตเป็นสินค้าประเภทของใช้ในชีวิตรประจำวันและของที่ระลึกหลายหลากรูปแบบ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว คือ ลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ จากงานวิจัยของ Narongwit and Saengchantai (2019) ได้เสนอแนะว่า การพัฒนาและการผลิตของใช้ เช่น กระเป๋าถือควรมีรูปแบบที่เรียบง่าย สวยงาม ทันสมัย สอดคล้องกับศักยภาพการผลิตของชุมชน วัสดุที่ใช้ผลิตต้องมีราคาไม่สูงมาก อีกทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ควรเป็นแบบที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการผลิต และมีคุณสมบัติที่ดีของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ในด้านการใช้สอยและความสวยงามอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มุขสุดาทองกำพร้าว และคณะ (2563) ที่ได้เลือกรูปแบบเสื้อผ้าชุดลำลอง จัดอยู่ในกลุ่มเสื้อผ้าไม่เฉพาะโอกาสสามารถสวมใส่ได้ตั้งแต่เช้าจรดเย็นไม่เหมาะใช้ในงานพิธีหรืองานที่เป็นทางการ เพราะเป็นชุดที่เน้นความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวันแบบไม่หรูหรา หาซื้อได้ทั่วไปและง่ายต่อการดูแลรักษา นอกจากนี้แบบลวดลายของผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากใบสักที่นำไปใช้ในการผลิตผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าเช็ดหน้าและปลอกหมอนที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในสวนสักป่า ชุมชนแม่พริก จังหวัดแพร่ ได้แก่ ลายดอกไม้ ลายกันหอย และลายวงปี (มนัส จันทรพิวง และคณะ, 2563) จากงานวิจัยเหล่านี้ทำให้เห็นศักยภาพของผ้ามัดย้อมเพื่อใช้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ใหม่ให้แก่ชุมชนได้

จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยและคณะ ได้ลงพื้นที่กลุ่มผู้ประกอบการตำบลบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ พัฒนาต่อเนื่องจากการได้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันในโครงการ U2T ส่งเสริมการขับเคลื่อนสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็ง สร้างอาชีพให้มีความมั่นคง มีรายได้ และยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยววิถี เช่น วัด พิพิธภัณฑ์ ตลาดน้ำ จุดชมวิว เป็นสถานที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ สินค้าที่ขายดี เช่น ของฝาก ของที่ระลึก โดยสมาชิกและชุมชนในตำบลบางเสาธงมีความสนใจในการเรียนรู้ต่อยอดธุรกิจกลุ่มแฟชั่นมัดย้อม Colourful ที่ได้รับคัดสรรเป็นสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่าย เช่น ของที่ระลึก ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจในการพัฒนาต่อยอดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายจากผ้ามัดย้อมสไตร์ชิโบริ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้างลวดลายและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้ามัดย้อมสไตร์ชิโบริด้วยสีธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ของชุมชน โดยกระบวนการวิจัยมุ่งเน้นให้สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่การสร้างแนวคิด สร้างลายผ้าและ

การออกแบบของใช้ในชีวิตประจำวันด้วยผ้าม้าย้อมสไตร์ชิโบริ ถือเป็นการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวภายในชุมชนตำบลบางเสาธง ต่อยอดธุรกิจส่งเสริมมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าให้ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าม้าย้อมสไตร์ชิโบริ
- 2.2 ถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้าม้าย้อมสไตร์ชิโบริ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าม้าย้อมสไตร์ชิโบริ

สำรวจความต้องการของชุมชนเป้าหมายด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการ
สร้างความรู้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการทำวิจัยร่วมกันระหว่าง
คณะผู้วิจัยและสมาชิกในชุมชน จนเกิดองค์ความรู้และเลือกใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรและต้นทุน
ทางวัฒนธรรมในชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
และกลุ่มสตรีบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการ
ตัดเย็บ และมีความตั้งใจที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าม้าย้อม เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกของชุมชน
ในประเด็นคำถามความต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าม้าย้อม จุดบันทึกผลการสัมภาษณ์
และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ศึกษาเทคนิคการทำลวดลายผ้าม้าย้อมสไตร์ชิโบริลวดลายใหม่ใช้ผ้าที่มี
เนื้อผ้าฝ้ายเป็นส่วนผสม หรือฝ้าย 100% เพื่อการติดทนของสีย้อมครามธรรมชาติด้วยเทคนิค
การพับแล้วมัด การทอแล้วมัด และการขยำแล้วมัดหรือรวผ้าเป็นกระจุก แสดงดังภาพที่ 1-3
นำลวดลายผ้าที่ได้สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์แพชั่นที่เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน 4 ชนิด ได้แก่
เสื่อผ้า กระเป๋า เครื่องประดับตามสมัยนิยม และผ้าตกแต่งบ้าน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม
ประเด็นคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ ด้านเทคนิคการมัดลาย ด้านความ
สวยงามของลวดลายม้าย้อม ด้านความติดทนของสี และด้านความทนทานในการใช้งาน
นำผลิตภัณฑ์ที่ได้สอบถามความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน
ด้วยแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ เหมาะสม
อย่างยิ่ง เหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม และไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)
นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปใน
การวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ภาพที่ 1 การพับแล้วมัด

การพับแล้วมัด (ภาพที่ 1) เป็นวิธีที่ง่ายต่อการออกแบบลวดลาย การพับผ้าเป็นรูปต่าง ๆ แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ผลที่ได้จะได้ลวดลายด้านซ้าย และลายด้านขวาใกล้เคียงกัน แต่จะมีสีอ่อนด้านหนึ่งและสีเข้มด้านหนึ่ง หากด้านใดโดนพับไว้ด้านในสีก็จะซึมเข้าไปน้อย

ภาพที่ 2 การห่อแล้วมัด

การห่อแล้วมัด (ภาพที่ 2) เป็นการใช้ผ้าห่อวัตถุต่าง ๆ ไว้แล้วใช้ยางหรือเชือกมามัด ลายที่เกิดขึ้นจะเป็นลายเล็กหรือลายใหญ่จะขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้และลักษณะของการมัดลาย

ภาพที่ 3 การขยำแล้วมัดหรือรวบผ้าเป็นกระจุก

การขยำแล้วมัดหรือรวบผ้าเป็นกระจุกแล้วมัดด้วยยางหรือเชือกจะได้ลวดลาย (ภาพที่ 3) หรือลวดลายโดยบังเอิญที่เกิดความสวยงาม ลวดลายที่เกิดจากความบังเอิญไม่สามารถควบคุมการทับซ้อนของผ้าได้

3.2 ถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ

ผู้วิจัยนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ 4 ชนิด ไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มสตรีบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ด้วยการแบ่งกลุ่มฝึกอบรมปฏิบัติการ สอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ด้วยแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ เหมาะสมอย่างยิ่ง เหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม และไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และตอนที่ 3 ความพึงพอใจของหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า วิสาหกิจชุมชนบางเสาธง มีผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติที่มีความโดดเด่นที่แสดงถึงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้ในชีวิตประจำวัน มีความต้องการเพิ่มมูลค่าให้กับผ้ามัดย้อม โดยสนใจที่จะใช้เทคนิคการมัดย้อมสไตล์ชิโบริ ผลิตภัณฑ์ที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับชุมชนพัฒนาออกแบบขึ้นโดยนำลวดลายผ้าที่ได้สร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่น 4 ชนิด ได้แก่ เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องประดับตามสมัยนิยม และผ้าตกแต่งบ้าน แสดงดังตารางที่ 1 และ ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติสไตล์ชิโบริ 4 ชนิด กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติสไตล์ชิโบริ 4 ผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม	รายละเอียด
1		เสื้อผ้า มีรูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลายที่สวยงาม ตรงกับกลุ่มลูกค้าในตลาด
2		กระเป๋า ออกแบบรูปทรง ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายทั้งชายและหญิง มีขนาดที่เหมาะสมกับการใช้งาน
3		เครื่องประดับตามสมัยนิยม หมวก ที่มีด้าม เป็นของใช้ที่มีความต้องการทางการตลาด ออกแบบได้หลายแบบ และมีลวดลายที่สวยงาม
4		ผ้าตกแต่งบ้าน ลวดลายมีความทันสมัยเหมาะกับการนำไปใช้เป็นผ้าคลุมต่าง ๆ รูปแบบใหม่ส่งเสริมมูลค่าทางการตลาดได้

จากตารางที่ 1 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติสไตล์ชิโบริ 4 ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย เสื้อและกางเกง ใช้เทคนิคการมัดแบบที่ 1 การพับแล้วมัด

เสื้อสำเร็จรูปควรใช้เสื้อสีพื้น เช่น สีขาว สีครีม สีอ่อน เป็นต้น กระเป่า ใช้เทคนิคการมัดแบบที่ 2 การห่อแล้วมัด รูปแบบของกระเป่าที่มีความแตกต่างกันก็สามารถสร้างลายมัดย้อมลายนี้ได้ เครื่องประดับตามสมัยนิยม ได้แก่ ที่มัดผมและหมวก ใช้เทคนิคการมัด แบบที่ 3 การขยำแล้วมัดหรือรวบผ้าเป็นกระจุก เทคนิคของลายนี้สามารถใช้กับผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ได้ขนาดของลายจะใหญ่เล็กขึ้นอยู่กับกรขยำแล้วมัดลาย ผักตบถบ้าน ใช้เทคนิคการมัดแบบที่ 2 การห่อแล้วมัด โดยใช้อุปกรณ์เสริม และการมัด พับ จีบ หนีบ เย็บ และเนาด้วย เทคนิคของลายนี้ควรใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น เข็ม ด้าย โดยลายจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับ การพับ

จากนั้นนำผลิตภัณฑ์ที่ได้ไปสอบถามความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการ ออกแบบจำนวน 3 ท่าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีย้อมสไต์ลชีโบรี 4 ชนิด กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	ระดับ
1. ด้านประเภทของผลิตภัณฑ์	4.85	มากที่สุด
2. ด้านเทคนิคการมัดลาย 3 แบบ	4.80	มากที่สุด
3. ด้านความสวยงามของลวดลายมัดย้อม	4.80	มากที่สุด
4. ด้านความติดทนของสี	4.82	มากที่สุด
5. ด้านความทนทานในการใช้งาน	4.90	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.80	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีย้อมสไต์ลชีโบรี 4 ชนิด กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านประเภทของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.85 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ด้านเทคนิคการมัดลาย 3 แบบ มีค่าเฉลี่ย 4.80 อยู่ใน ระดับเหมาะสมมากที่สุด ด้านความสวยงามของลวดลายมัดย้อม มีค่าเฉลี่ย 4.80 อยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด ด้านความติดทนของสี มีค่าเฉลี่ย 4.82 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และ ด้านความทนทานในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.90 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดเช่นกัน ผู้วิจัยจึง นำต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีย้อมสไต์ลชีโบรี 4 ชนิด ไปถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่ม ตัวอย่างต่อไป

4.2 ถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไต์ลชีโบรี

คณะผู้วิจัยนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีย้อมสไต์ลชีโบรี 4 ชนิด ไปจัดกิจกรรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และกลุ่ม สตรีบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 50 คน ด้วยการแบ่งกลุ่มฝึกอบรมปฏิบัติการ โดยมีแนวคิดในการพัฒนาการมัดย้อมผ้าสไต์ลชีโบรีในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากกระบวนการ ผลิตด้วยมือทุกขั้นตอน จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง ร้อยละ 53 เพศชาย ร้อยละ 47 ส่วนใหญ่อายุ 18-45 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 44 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 40 ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 35 รองลงมาอาชีพนักศึกษา ร้อยละ 24 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพอิสระ ร้อยละ 20 นักวิชาการ/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 11 รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่ 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 40 รองลงมา 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 25 รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 14 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อผลิตภัณฑ์แสดงดังตารางที่ 4 และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้ แสดงดังตารางที่ 5 และกิจกรรมการถ่ายทอดแสดงดังภาพที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเทคนิคการผสมสีครามธรรมชาติ	4.90	0.00	มากที่สุด
2. ด้านลวดลายของลายมัดย้อม	4.95	0.00	มากที่สุด
3. ด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์	4.95	0.00	มากที่สุด
รวม	4.95	0.95	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.90-5.00 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเทคนิคการผสมสีครามธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ด้านลวดลายของลายมัดย้อมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้

ประเด็นคำถามความพึงพอใจที่มีต่อการอบรม	$\bar{X}$	ระดับความพึงพอใจ
1. ความสะดวกของสถานที่	4.50	มากที่สุด
2. ระยะเวลาในการอบรม	4.75	มากที่สุด
3. ด้านความรู้ของวิทยากร	4.90	มากที่สุด
4. ความน่าสนใจของเนื้อหาในการอบรม	4.95	มากที่สุด
5. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์	4.95	มากที่สุด
รวม	4.95	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยภาพรวมผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความสะดวกของสถานที่ 4.50 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านระยะเวลาในการอบรม มีค่าเฉลี่ย 4.75 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความรู้ของวิทยากรมีค่าเฉลี่ย 4.90 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความน่าสนใจของเนื้อหาในการอบรมมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 อยู่ในระดับมากที่สุด

ภาพที่ 4 กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ

ผลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้โดยการทดลองใช้ทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีและทักษะพื้นฐานผสมผสานกันจนเกิดกระบวนการย้อมสีครามธรรมชาติที่ประหยัดเวลา ประหยัดแรงในการผลิต และมีวิธีการมัดลวดลายผ้าที่ได้ลวดลายใหม่ ๆ จากการใช้วัสดุที่ทำได้ในบ้านพักอาศัย ลวดลายที่ได้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ชนิดนี้เป็นทักษะในการทำงานฝีมือเป็นความรู้ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้ง่าย และสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากการย้อมสีครามธรรมชาติ และการมัดผ้าสไตส์ชิโบรินั้นยังได้รับความนิยมในปัจจุบัน นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าสร้างสรรค์รูปแบบผลิตภัณฑ์ทำให้มีมูลค่ามากขึ้นจากเดิม

5. อภิปรายผล

การออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมสีครามธรรมชาติสไตส์ชิโบริ โดยการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อศึกษาบริบทของวิสาหกิจชุมชน ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ พบว่าชุมชนมีความพร้อมด้านวัตถุดิบสำหรับการย้อมผ้าสีธรรมชาติด้วยคราม โดยเริ่มต้นการย้อมผ้าด้วยกระบวนการแบบภูมิปัญญาด้วยการย้อมร้อนในการสกัดสีจากใบคราม ให้เฉดสีที่ได้ คือ สีฟ้า

น้ำเงิน คราม ซึ่งเป็นสีที่ไม่ฉูดฉาด และชุมชนมีความต้องการแปรรูปให้เป็นของใช้ใน
ชีวิตประจำวันเพื่อสามารถจำหน่ายเป็นของที่ระลึกของชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มนัส
จันทร์พวง และคณะ (2563) ที่รายงานการใช้วัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น เช่น
ใบสักจากสวนสักป่า มาย้อมสีด้วยฝ้าย ทำให้เกิดเฉดสีที่แบ่งเป็นหลายโทนแต่ไม่ฉูดฉาด
นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีย้อมร้อน โดยต้มผ้าในน้ำสักัดจากใบคราม แล้วนำออกมาแช่น้ำขี้เถ้า
ที่มีคุณสมบัติเป็นด่าง จะทำให้สีติดกับด้ายฝ้ายดีขึ้นและทำให้มีโทนสีน้ำเงินเข้มมากขึ้น และ
การแช่น้ำสารส้มที่เป็นกรดจะทำให้ผ้ามีด้ายย้อมมีโทนสีฟ้าอ่อนลง ประภากร สุคนธมณี (2560)
และ พิภูล ตัญยศักดิ์ และพิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2554) ได้รายงานการใช้สารส้มและ
สารกระตุ้นสีในกระบวนการย้อมเส้นฝ้ายจากสีเปลือกไม้ด้วยกระบวนการย้อมร้อน รูปแบบ
ผลิตภัณฑ์และลวดลายน่าสนใจเหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าในตลาด เหมาะสมกับการใช้งาน

เทคนิคการมัดย้อมสไตลชีโบริที่ใช้รูปแบบการพับแล้วมัด การห่อแล้วมัด และการขยำ
แล้วมัดหรือรวบผ้าเป็นกระจุก เพื่อสร้างลวดลายบนผ้า รวมถึงออกแบบให้มีสีเข้มอ่อนและ
หลากหลายสีสันท่างกัน ในส่วนของการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมด้วยเทคนิคการมัด
การพับ และการม้วน ทำให้ลายผ้าที่มีลักษณะคล้ายกัน แต่มีสีเข้มอ่อนตามเทคนิคการย้อมสี
ธรรมชาติและน้ำสักัดสีที่ใช้ เทคนิคการมัดทำให้ส่วนที่ถูกมัดจะมีสีขาวเนื่องจากสีซึมเข้าไปในผ้า
ได้น้อย สำหรับเทคนิคการพับจะทำให้เกิดลายคล้ายดอกไม้รูปสี่เหลี่ยม ส่วนเทคนิคการขยำจะ
ทำให้มีลวดลายที่อิสระซึ่งเกิดจากการไม่สามารถควบคุมการทับซ้อนของม้วนผ้าได้ ซึ่ง
สอดคล้องกับการรายงานของ ชุตินา งามพิพัฒน์ (2561) ที่ศึกษาการออกแบบลวดลายเทคนิค
การมัดย้อม และการย้อมสีจากธรรมชาติ

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตลชีโบริ 4 ชนิด ได้แก่ เสื้อผ้า กระเป๋า
เครื่องประดับตามสมัยนิยม และผ้าตกแต่งบ้าน มีความเหมาะสมด้านประเภทของผลิตภัณฑ์
ด้านเทคนิคการมัดลาย 3 แบบ ด้านความสวยงามของลวดลายมัดย้อม ด้านความโดดเด่นของสี
และด้านความทนทานในการใช้งาน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด อาจเป็นเพราะรูปแบบ
ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ใช้ผ้ามัดย้อมสไตลชีโบริเป็นวัสดุ เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และปลูกจิตสำนึก
ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง
จังหวัดสมุทรปราการ ผลการทดลองย้อมสีครามธรรมชาติให้มีเฉดสีตามต้องการที่นำไป
ออกแบบและพัฒนาลวดลายการมัดย้อมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ามัดย้อมสไตลชีโบริทั้ง 4 ชนิด
เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบในเชิงสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมมูลค่า
ทางการตลาดได้ ลวดลายมีความทันสมัยสวยงาม การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่น ผู้บริโภคจะ
เลือกซื้อจากรูปแบบเสื้อผ้าที่จะต้องเป็นแบบที่ใหม่ทันสมัยเป็นที่นิยมมากที่สุด เป็นของใช้ที่
มีความต้องการทางการตลาดมาก งานแฮนด์เมดมีลายเฉพาะตัวทำให้ผ้าแต่ละชิ้นมีความพิเศษ
ในตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองเจือ เขียดทอง (2558) ได้กล่าวว่าการกำหนดแนว
ทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบจำเป็นต้องมีการสร้างต้นแบบที่มาจาก
การทำความเข้าใจตลาด และหลักการออกแบบ ผลภูมิปัญญาที่ส่งเสริมให้วัฒนธรรมเด่นชัด
 อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้อย่างยั่งยืน ด้านเทคนิคการผสมสีครามธรรมชาติมี
รูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลายที่น่าสนใจ ตรงกับกลุ่มลูกค้าในตลาด สอดคล้องกับบทความ
เรื่อง เสน่ห์คราม ความคิดสร้างสรรค์เชิงศิลปะมักนำเรื่องราวจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่

อยู่รอบตัวสร้างความประทับใจให้กับมนุษย์มาประกอบสร้างขึ้นด้วยรูปทรงที่หลากหลาย มีสีสัน พื้นผิว บริเวณว่าง และความแปลกมหัศจรรย์ในความเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ความซ้ำกันของรูปทรงการทับซ้อนอย่างมีจังหวะของรูปทรงและความแตกต่างของขนาด สามารถนำมาเป็นแนวคิดในการจัดวางและสร้างความงามผ่านความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบได้เป็นอย่างดี (นวนล้อย บุนวูวษ์, 2542) การทำผ้ามัดย้อม เป็นศิลปะการมัดผ้าแล้วนำไปย้อมสี เพื่อให้เกิดลวดลายและสีสันสวยงามตามต้องการ เป็นงานหัตถกรรมผ้าอีกประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ สามารถนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านมัดย้อม ทั้งในเรื่องเทคนิคแบบมัดผ้า วัสดุธรรมชาติที่นำมาสกัดสีย้อม ทำให้มีการศึกษาพัฒนารูปแบบและเทคนิคการทำผ้ามัดย้อมอย่างหลากหลาย (โยธิน จี๊กฉวาท, 2564) จากผลการวิจัย พบว่าในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นและความต้องการของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์จะประกอบด้วยความหลากหลาย คุณภาพ การออกแบบ รูปแบบ ความสวยงาม ความคงทนถาวรและการบริการ ฯลฯ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของตนเองมีความได้เปรียบกว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแข่งรายอื่น ควรมีราคาไม่แพง มีหลายราคาให้เลือกตามความเหมาะสม รูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา เทคนิคต่าง ๆ ในการผลิตสามารถปรับและพัฒนาต่อยอดได้

ผู้เข้ารับการอบรมซึ่งเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบรี 4 ชนิด ด้านเทคนิคการผลิตสักรวมธรรมชาติ ด้านลวดลายของลายมัดย้อม และด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงการยอมรับต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมชิโบรีที่ประยุกต์รวมกับลวดลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นการออกแบบและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและความสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ที่เน้นความเรียบง่ายแต่มีรายละเอียดการตกแต่งที่สอดคล้องกับแนวโน้มแฟชั่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางศึกษาของ อ้อยใจ เลิศล้ำ และคณะ (2566) ที่ทำการพัฒนาเสื้อผ้าลาลองสำเร็จรูปจากผ้ามัดย้อม นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความสะอาดของสถานที่ ด้านระยะเวลาในการอบรม ด้านความรู้ของวิทยากร ด้านความน่าสนใจของเนื้อหาในการอบรม และด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถพัฒนาอาชีพเป็นอาชีพหลักให้แก่คนในชุมชน สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่คนในชุมชนได้อย่างมั่นคง และสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้เพื่อให้ราคาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมของชุมชนมีความเหมาะสมต่อผู้บริโภค รวมถึงการบริการลูกค้าที่ดีและเหมาะสมต่อผู้บริโภคทุกคน (ธิดาพร โชนทิสกุล และคณะ, 2565) เนื่องจากหลักสูตรของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับผู้วิจัย ผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญการออกแบบลวดลายผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบรีและการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งมองเห็นโอกาสและศักยภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบรีสู่สินค้าที่จำหน่ายเป็นของที่ระลึกประจำชุมชนได้

6. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5 การถ่ายทอดองค์ความรู้ผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ

7. สรุป

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ และถ่ายทอดองค์ความรู้และประเมินความพึงพอใจ การประเมินเกี่ยวกับความสวยงามการออกแบบของต้นแบบจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ค่าเฉลี่ย 4.08 ลวดลายที่ใช้ในการออกแบบ ทั้ง 3 เทคนิคการมัด มีความเหมาะสม รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ รูปแบบสามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้ ในส่วนของการผลิตเน้นในเรื่องสีและลายบนผ้า สีไม่ตก เนื้อผ้าดี มีความคงทนในการใช้งาน ด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์รูปแบบทันสมัย ลวดลายทันสมัย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งชาย และหญิง ถ่ายทอดองค์ความรู้ และประเมินความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ย 4.95 ความพึงพอใจการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง จ.สมุทรปราการ ด้านความสะดวกสบายในสถานที่จัดการฝึกอบรม ระยะเวลาในการอบรม ความรู้ของวิทยากรที่มาถ่ายทอด ความน่าสนใจของเนื้อหาในการอบรม และด้านความสวยงามของผลิตภัณฑ์มีความสวยงาม ลวดลายของลายมัดย้อมบนเสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ ของตกแต่ง และของที่ระลึก มีวิธีการย้อมสีครามสไตล์ชิโบริ ผู้ได้รับการถ่ายทอดสามารถสร้างสรรค์ลวดลายด้วยตนเอง ลวดลายเป็นที่ต้องการของตลาด ผลิตภัณฑ์สามารถใช้ได้ทุกโอกาส เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า นำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

การออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสไตล์ชิโบริ ที่มีการส่งเสริมอาชีพให้เกิดรายได้ผู้ประกอบการในชุมชน ประกอบด้วย 4 ประเภท โดยได้นำองค์ความรู้ในการใช้สีย้อมคราม และเทคนิคการมัดลาย 3 รูปแบบ มาสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ เป็นลายที่ทำได้โดยใช้อุปกรณ์น้อยที่สุด และทำง่าย ต่อยอดลวดลายได้

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรรวบรวมความรู้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ เพื่อเผยแพร่และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

9. กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน และขอบคุณผู้เข้ารับการอบรมทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอบพระคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

10. เอกสารอ้างอิง

- ชนกนาถ มะยุโษ๊ะ. (2555). ศิลปะการออกแบบลวดลายผ้าด้วยการมัดย้อมสีจากธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะ ประเภท รูปแบบเทคนิคและกระบวนการออกแบบลวดลายด้วยการมัดย้อมผ้า การสกัดสีย้อมจากธรรมชาติ. รายงานวิจัย. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- ชุดิมา งามพิพัฒน์. (2561). การออกแบบลวดลายเทคนิคการมัดย้อม และย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ กรณีศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการวิจัย และสร้างสรรค์*, 6(1), 246-265.
- ทองเจือ เปียดทอง. (2558). การออกแบบเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารวิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์: ราชชมงคลธัญบุรี*, 2(1), 55-79.
- ธิดาพร โขคนที่สกุล, ทศพร ฟองคำ, สุวิชัย มาเยอะ และพรพิมล คันธะโฮม. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อม ชุมชนบ้านกองงาม ตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *วารสารช่วงฉายา*, 16(2), 1-11.
- นวลน้อย บุญวงศ์. (2542). *หลักการออกแบบ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มนัส จันทรพวง, วิยะณี ดังก้อง, ปาริฉัตร กุลเกลี้ยง, สุภาพร ธนะขว้าง, ณัฐกมล บัวบาน, และเอกภพ นิลพัฒน์. (2563). การพัฒนาผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติจากใบสัก ชุมชนบ้านแม่พวก ตำบลห้วยไร่ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 8(1), 250-262.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศกร สุคนธมณี. (2560). สีสันทจากพันธุ์พฤกษา (Color of Flora). *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 37(3), 183-202.
- พิกุล ตั้ยศักดิ์ดา และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2554). ภูมิปัญญาในการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 4(2), 87-111.
- मुखसुता ทองกำพริ้ว, อรอนงค์ วรรณวงษ์, เกศทิพย์ กรี่เงิน และอชชา หัตยานานนท์. (2563). การออกแบบเสื้อผ้าชุดลำลองยูนิเซ็กส์จากผ้าพลีสำหรับวัยรุ่น. *วารสารเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, 2(2), 84-96.
- โยธิน จักังวาฬ. (2564). *การทำผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น.

- ลัดดา บุตรเลี้ยง. (2566, 15 พฤษภาคม). *โครงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ปีบ รัต มัด ย่อม ศิลปะการออกแบบลวดลายผ้าด้วยสี สักเคราะห์*.
<https://sites.google.com/site/phamadym/work-0>
- ศรีนญา ตรีจันทปกรณ. (2563). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจผ้าย่อมครามใน เขตพื้นที่จังหวัดสกลนคร*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศรุตดา กันทะวงศ์. (2566, 15 พฤษภาคม). *มัดย้อมครามสไต้ลชีโปริ*. ศูนย์อาชีพและธุรกิจมติชน. <https://www.matichonacademy.com/course/ชีโปริย้อมครามสไต้ลชี>
- ศศธร ศรีทองกุล และสาวิตรี อัครมาส. (2556). *มัดย้อม*. สำนักพิมพ์เอ็มไอเอส.
- อ้อยใจ เลิศล้ำ ชฎาพร จันทรพันธ์ สุภาพร ตาไข อารยา อดิโรจน์ และรวินพัทธ์ กิรติพัฒน์ธำรง. (2566). การพัฒนาเสื้อผ้ามัดย้อมสำเร็จรูปจากผ้ามัดย้อมกรณีศึกษา แปรนตี อินดี บลู. *วารสารศหกรรมศาสตร์*, 66(1), 19–36.
- อัจฉรี จันทมูล. (2561). *การออกแบบและแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมเชิงสร้างสรรค์*. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน. <https://rinac.msu.ac.th/th/ข่าวบริการวิชาการ/ผ้ามัดย้อมเชิงสร้างสรรค์.html>
- Narongwit, P. & Saengchanthai, A. (2019). Product Development of Phra Din Cultural Souvenirs for Nakhon Chum Amulet Making Learning Center, Kamphaeng Phet Province. *Journal of Academic Arts Research and creative work*. 6(1), 218-245.